

Силабус курсу

Банківське регулювання і нагляд

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа, страхування

Освітньо-професійна програма - «Фінанси, банківська справа та страхування»

Рік навчання: 3, Семестр: 5

Кількість кредитів: 5 Мова викладання: українська

Керівник курсу

ППП

к.е.н., доцент **Бугель Юлія Володимирівна**

Контактна інформація

b.juliya27@ukr.net

Опис дисципліни

Дисципліна орієнтована на глибоке та ґрунтовне засвоєння студентами теорії формування механізму регулювання банківської діяльності на засадах ефективного банківського нагляду, яку доцільно використовувати в сучасних умовах трансформації банківської системи. Дисципліна «Банківське регулювання і нагляд» досліджує загальні закономірності регуляторної діяльності на фінансовому ринку. Вона відноситься до циклу вибіркових, які формують фаховий світогляд майбутніх економістів.

Курс «Банківське регулювання і нагляд» охоплює складники системи банківського регулювання та нагляду, характеристику кожного елемента системи; методологічні принципи та функції регулювання, проведення інспекційних перевірок і моніторингу діяльності банків, характеристику кожного з них; зміст регулювання банківської діяльності, механізм нагляду, методи й інструменти проведення регулювання та інспекційних перевірок, поняття та сутність нагляду на основі керування банківськими ризиками, порядок та організацію проведення інспекційних перевірок, особливості керування банком у процесі санації тощо. Цей курс має сприяти формуванню висококваліфікованих фахівців у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Дисципліна «Банківські ризики і регулювання банківської діяльності» спрямована на формування у студентів сукупності знань щодо сутності банківських ризиків, причин їх появи, особливостей прояву та наслідків для банківської сфери й економіки в цілому. Засвоєння цього курсу має на меті вироблення у студентів практичних навиків з використання методів і прийомів регулювання та управління банківськими ризиками.

Структура курсу

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
4/1	Тема 1. Необхідність та організація системи банківського регулювання і нагляду	<p>Визначати роль і значення системи банківського регулювання та нагляду для економіки країни, його економічну суть, необхідність та завдання. Знати об'єктивні закономірності виникнення банківського нагляду, історію регулювання банківської діяльності, основні етапи розвитку системи банківського нагляду; основні принципи організації банківського нагляду та принципи Базельського комітету його організації, функції департаментів банківського нагляду Національного банку України.</p> <p>Вміти порівнювати форми банківського нагляду та організацію системи банківського нагляду в розвинутих країнах та в Україні; визначати особливості сучасної структури служби банківського нагляду НБУ</p>	Тести, питання
4/1	Тема 2. Реєстрація та ліцензування комерційних банків	<p>Знати основні напрями регулювання Національним банком України діяльності комерційних банків, особливості здійснення державної реєстрації банків; знати порядок відкриття філій, представництв та відділень комерційних банків, особливості реєстрації представництв іноземних банків та створення банку з іноземним капіталом; порядок ліцензування банківських операцій як елемент попереднього нагляду та контролю за діяльністю комерційних банків; ідентифікувати види банківських послуг, які можуть надавати банки на підставі отриманої банківської ліцензії</p>	тести питання
4/2	Тема 3. Економічні нормативи регулювання банківської діяльності, їх встановлення та контроль	<p>Розуміти суть і значення економічних нормативів для діяльності комерційних банків; знати та аналізувати порядок розрахунку та мінімальний розмір регулятивного капіталу, нормативи капіталу та ліквідності, нормативи кредитного ризику, нормативи інвестування та норматив ризику загальної відкритої валютної позиції комерційного банку; володіти інформацією про порядок встановлення спеціальних значень економічних нормативів та контролювати їх дотримання</p>	Тести, питання, розв'язуван ня задач

4/2	Тема 4. Здійснення нагляду за діяльністю комерційних банків України	Знати методи банківського нагляду, порядок проведення виїзної інспекційної перевірки, механізм контролю за висновками зовнішніх аудиторів у процесі інспектування та зв'язок із службою внутрішнього аудиту комерційних банків, Вміти проводити перевірку достовірності поданої у звітах інформації	Задачі, тести питання
4/2	Тема 5. Оцінка результатів діяльності комерційних банків та визначення їх рейтингу	Давати узагальнюючу оцінку фінансового стану комерційного банку, здійснювати економічний аналіз діяльності комерційних банків; вміти проводити рейтингову оцінку комерційного банку за системою CAMELS; характеризувати системи рейтингу комерційних банків, що застосовуються в розвинутих країнах, їх переваги та недоліки, можливість застосування Національним банком України	Задачі, тести, питання
4/2	Тема 6. Організація нагляду за діяльністю банків на основі системи оцінки ризиків	Класифікувати ризики банківської установи; визначати чинники, що впливають на ризики при здійсненні активно-пасивних та позабалансових операцій; знати функції постійно діючих комітетів з управління ризиками; вміти характеризувати основні показники для аналізу кредитної діяльності банківської установи	Тести, питання
4/2	Тема 7. Особливості нагляду за діяльністю проблемних банків	Ідентифікувати банк як проблемний або неплатоспроможний; знати функції банківського нагляду за роботою проблемних банків; розуміти суть та порядок переведення комерційних банків у режим фінансового оздоровлення; розуміти поняття та значення санації та реорганізації банків; знати порядок та механізм примусової ліквідації банку	Тести, питання
4/2	Тема 8. Застосування заходів впливу до банків за порушення ними банківського законодавства	Знати порядок прийняття програми фінансового оздоровлення банку та заходи впливу, що застосовуються Національним банком за порушення ними законодавства; ознайомитися із заходами впливу щодо обмеження окремих видів діяльності, підвищення нормативів, накладання штрафів тощо. Знати порядок проведення реорганізації та реструктуризації комерційних банків; контролювати виконання відповідних заходів впливу	Тести, питання

Рекомендовані джерела інформації:

1. Банківська система: навчальний посібник / [Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О.] ; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2020. 580 с
2. Бугель Ю. В. Особливості управління кредитним портфелем банківських установ в умовах війни. Економічний аналіз. 2024, Том 34. № 3. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa>
3. Бугель Ю. В. Концепційні засади управління капіталом в системі забезпечення стійкості банків. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences, 326 (1), 458-463. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-73>
4. Бугель Ю., Лопатовський В. Напрями удосконалення механізму управління фінансовою стійкістю банків. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences, 2024, 332(4), 373-378. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-332-57>.
5. Вавдіюк Н. С., Корецька Н. І. Банківське регулювання та нагляд : навч. посібн. Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2018. 336 с.
6. Довгань Ж.М. Менеджмент у банку: підруч. Тернопіль: Економічна думка, 2017. 512 с.
7. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
8. Про національний банк України : закон України № 679-XIV від 20.05.1999 р., із змінами, внесеними 01.07.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
9. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні : затв. Постановою Правління НБУ від 28.08.2001 р. № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>
10. Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи: затв. Постановою Правління НБУ від 17.09.2015 р. № 615. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
11. Зверук Л. А., Дідковська Ю. С. Концептуальні основи організації системи ризик-менеджменту в банках. Бізнес Інформ. 2020. №9. С. 238–245. URL: https://www.businessinform.net/article/?year=2020&abstract=2020_9_0_238_245
12. Коваль Я.С. Механізми державного регулювання антикризовим управлінням економічною безпекою банківських установ України: монографія. Київ: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». 2020. 200 с.
13. Ковальова О. М. Ідентифікація кваліфікуючих факторів впливу в контексті управління фінансовою стійкістю комерційного банку. Бізнес Інформ. 2021. №7. С. 212–221. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-7-212-221>
14. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні: затв. Постановою Правління НБУ від 02.06.2009 р. № 315. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
15. Неізнана О.В., Григорук А.А., Литвин Л.М. Сучасні інструменти підтримки фінансової стійкості України в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 39. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-62>
16. Положення про організація системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Постанова Національного банку України; від

11.06.2018 № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

17. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» від 30.06.2016 р. № 351. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>

18. Примостка Л.О. Управління банківськими ризиками: підручник / Л. О. Примостка, І. В. Краснова, В. В. Лавренюк та ін. Київ : КНЕУ, 2018. 535 с.

19. Рисін В. В., Біда А. П. Фінансова стійкість банку: чинники та особливості забезпечення. Ефективна економіка. 2021. № 3. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.3.1

20. Фінансова стабільність. Національний банк України: офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability> 22. 2022 Global Outlook for Banking and Financial Markets. URL: <https://www.ibm.com/downloads/cas/5DEMLZBL>

21. Bank Management System. 2017. 102 p. URL: <https://fiscal.treasury.gov/files/bms/bms1-2-fi-userguide.pdf>

22. Banking and capital markets. URL: <https://www.pwchk.com/en/industries/financialservices/banking-and-capital-markets.html>

23. Basel III: Finalising post-crisis reforms. December 2017. Available at: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d424.pdf>

24. Basel Committee on Banking Supervision. Global systemically important banks: assessment methodology and the additional loss absorbency requirement. July 2013. Available at: <http://www.bis.org/publ/bcbs255.htm>

25. BIS international banking statistics and global liquidity indicators at end-June 2022. URL: <https://www.bis.org/statistics/rppb2210.htm>

26. Corporate banking operations trends to look out for in 2022. URL: <https://thecfo.io/2021/12/16/corporate-banking-operations-trends-to-look-out-for-in-2022/>

27. ECB sets deadlines for banks to deal with climate risks. 2022. URL: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2022/html/ssm.pr221102~2f7070c567.en.html> . Managing and supervising current and future risks. 2022. URL: https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/speeches/date/2022/html/ssm.sp220707_1~345fd7848c.en.html

Політика оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Банківське регулювання і нагляд» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування, тестування; презентації результатів виконаних завдань; оцінювання результатів модульної контрольної роботи; оцінювання комплексного практичного індивідуального завдання; оцінювання результатів самостійної роботи студентів; наукова дискусія; інші види індивідуальних і групових завдань.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні

пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Банківське регулювання і нагляд» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	Заліковий модуль (залік) (підсумкова оцінка за КПЗ)
30%	40%	30%
1. Усне опитування під час занять (4 теми по 10 балів = 40 балів). 2. Письмова робота 60 балів	1. Усне опитування під час занять (4 теми по 10 балів = 40 балів). 2. Письмова робота 60 балів	1. Написання КПЗ, яке включає: підготування доповіді-презентації = 60 балів 2. Захист КПЗ = 20 балів 3. Оцінка за тренінг = 20 балів

Шкала оцінювання:

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74		D (задовільно)
60-64	незадовільно	E (достатньо)
35-59		FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)